

Bitmeyen gündemimiz: Hamd ve Şükür

Kenan KILIÇASLAN: “Hamd etmek ve Şükretmek lafızları arasında nasıl bir fark vardır? Hamd ile Şükrün, derinliğine izahını yapar mısınız? Hangisinin daha geniş, hangisinin daha hususi kaldığının açılımını yapmanız mümkün mü ?”

Şükür sözlükte kadir ve kıymet bilmek, takdir etmek, tebrik etmek, teşekkür etmek, iyiliklere karşı memnuniyet göstermek, memnun olduğunu bildirmek ve hissettirmek, iyiliği iyilikle karşılamak, bir şeyin karşılığını vermek manalarında kullanılmıştır. Istılahta ise; kulun, Allah’ın ihsan ve iyiliklerini takdir etmesi, memnuniyet göstermesi, Allah’ın kadir ve kıymetini bilmesi, Allah’a iyiliklerinden dolayı dili ile kalbi ile ve beden azaları ile teşekkür etmesi, Allah’ın iyilikleri karşısında Allah’a minnet duyması demektir. Kâinata dikkat edilse, kâinatın teşkilâtının şükrü netice verecek tarzda tanzim edildiğinin görüleceğini bildiren Bedüzzaman hazretleri (ra), kâinat fabrikasının çıkardığı mahsulâtın en âlâsının şükür olduğunu, yani kâinatta zerrelere kürelere kadar her ne varsa, her bir şeyin şükre baktığını, şükre dönük olduğunu kaydediyor.¹

Cenab-ı Allah Kur’ân’da bizi şükre davet ediyor. İşte örnek ayetler:

“Ölü arzda bir ayet vardır: Biz onu diriltiriz ve oradan onların yiyecekleri taneler çıkarırız. Oraları hurma ve üzüm bahçeleri ile donatırız ve aralarından birçok pınarlar fişkirtiriz. Elleriyle yaptıkları da dâhil olmak üzere, meyvelerinden yesinler diye! Hâlâ şükretmezler mi?”¹

“Şükredenleri mükâfatlandıracağız.”²

“Rabb’iniz: ‘Şükrederseniz, muhakkak artıracam! Nankörlük ederseniz, muhakkak azabım çetindir’ diye bildirdi.”³

“Allah’a ibadet et ve şükredenlerden ol!”⁴

Cenab-ı Hak, Kendi Yüce Zatını da “Şekûr” ve “Şâkir” isimleriyle isimlendirmiştir.

Bu Güzel İsimlerle anlıyoruz ki Cenab-ı Hak, kulunun zerre miktar da olsa5 yaptığı hayrı, hasenatı ve iyilikleri asla yok saymıyor, asla görmezden gelmiyor, asla küçümsemiyor, asla hafife almıyor; mutlaka değerlendirmeye tâbi tutuyor ve eksiksiz mizana koyuyor, kuluna teşekkür ediyor.

Öyleyse kendimize bir kere soralım: Cenab-ı Hakk'ın; sırf kulunun lehine ve çıkarlarına sonsuz imkânlar, iyilikler, ihsanlar, nimetler, rızıklar, güzellikler yaratması ve hepsini kuluna tahsis buyurması; varlıkları ve kâinatı yaz-kış âdeta bir nimetler ve güzellikler armonisi halinde sunması karşısında kulu ne yapmalı? Nasıl karşılık vermeli? Bu nimetlerin ve nimetler içindeki İlâhî iltifatın kadir ve kıymetini bildiğini nasıl göstermeli? Allah'a nasıl şükretmeli?

Bütün kâinatı ve mahlûkatı senin imdadına ve ihtiyaçlarına tahsis eden Cenab-ı Hakk'ın hiç seni bilmemesi, tanımaması ve görmemesi mümkün mü, tarzında yönelttiği soruyla insanı düşünmeye sevk eden Bedüzzaman hazretleri (ra), devamla; “Madem seni biliyor, rahmetiyle bildiğini bildiriyor; sen de O'nu bil, hürmetle bildiğini bildir.”6 Diyerek şükürün de, hamdin de aslında temelde Allah'ı bilmekle başladığını hatırlatıyor.

Hamd'de; Cenab-ı Hakk'ın izzet ve azametini, ulviyet ve yüceliğini, büyüklük ve kemâlâtını, celâl ve kibriyâsını takdir ön plânda.

Şükür'de ise; eşref-ı mahlûkat ve ahsen-i takvim7 suretinde yaratılmış insanın kâinatın bir meyvesi ve halifesi sıfatıyla Rabb'ine teşekkür hisleri ön plânda.

İçimize döndüğümüzde, hamd'i izzet ve onurumuz, şükür'ü kadirbilirliğimiz ve minnettarlık duygumuz; hamd'i şuur ve basiretimiz, şükür'ü kalbimiz; hamd'i kulluğumuz, şükür'ü insanlığımız; hamd'i imanımız, şükür'ü ibadetimiz; hamd'i acimiz ve zaafımız, şükür'ü fakrımız ve ihtiyaç içinde oluşumuz gerektirirler.

Dergâh-ı İlâhiyeye bağlılığımız açısından; hamd'i Cenab-ı Hakk'ın her şeyden müstağni oluşu, şükür'ü zenginliği ve sonsuz lütfu8; hamd'i hiçbir şeye ihtiyaç duymayışı, şükür'ü birliği; hamd'i eşsiz olgunluğu, şükür'ü ihsânları; hamd'i merhameti, şükür'ü rahmet'i; hamd'i yaratıcılığı, şükür'ü terbiye ediciliği; hamd'i rızık vericiliği, şükür'ü bağışlayıcılığı; hamd'i Celâlî sıfatları, şükür'ü Cemâlî sıfatları; hamd'i zatına mahsus sıfatları9, şükür'ü Fiilî sıfatları10 isterler.

Hamd ile şükür arasında bu ince ayırımların bulunmasına rağmen; temelde ve özde kulun Rabb'ine yönelişini ifade etmesi bakımından şükretmek hamd etmeyi; hamd

etmek de şükretmeyi içine alır. Yani şükreden insan, eşsiz İzzet, İstiğna ve İkrâm Sahibi Rabb'ine hamd etmiş; hamd eden insan da, büyük ihsan, lütuf ve nimetlerle perverde eden Rabb'ine şükretmiş olmaktadır. Zaten Kur'ân'da şükür ifadesi olarak "hamd" terimi gündeme getirilmiştir. "Elhamdülillâh" kelimesinde hamd ve şükür kavramları birlikte temsil edilmiştir.

Esasen bizim yaptığımız ibadet ve taatlerden tutun da, tesbih, tehlil, tekbir, tazim, tahmid, zikir, fikir, şükür, hayır ve hasenatımıza kadar amellerimizin tamamında "hamd" manası vardır. Yani bütün bu ibadetler Cenab-ı Hakk'ın azamet ve kibriyâsı önünde, hayranlık ve mahviyet içinde yapmakla mükellef olduğumuz muhtelif "secde" şekilleridir. Meselâ bir bardak su içen veya bir dilim elma yiyen birisi, bizzat tadarak, tanıyarak, hissederek, görerek ve yaşayarak bu nimetteki tat, koku, renk, vitamin, şifa... Vs. ihsan ve ikram konusu bütün değerlerde Cenab-ı Hakk'ın eşsiz izzetinin cilvelerini, benzersiz İstiğnasının izlerini, misilsiz azametinin ihtişamını, nazirsiz kibriyâsının gösterişini, denksiz Samediyetinin imzalarını görür; üzerinde "Elhamdülillâh" der; hamd'ini de, şükr'ünü de böylece yerine getirmiş olur.

"Elhamdülillah kelimesi mizanı doldurur. Sübhân'allah ve'lhamdü-lillâh kelimeleri yerle gök arasını sevapla doldurur."11 Hadîs-i şerifinin verdiği, ihlâsla söylenmiş bir hamd kelimesinin bile, yerle gök arasını sevaba gark edeceği ve mahşerde mîzanı dolduracağı müjdesi aslâ unutulmamalıdır. Üstad Bedüzzaman hazretlerinin (ra); "Bir elmayı yiyen ve 'Elhamdülillah' diyen adam, o şükür ile ilân eder ki; "O elma doğrudan doğruya Dest-i Kudretin yadigârı ve doğrudan doğruya hazine-i rahmetin hediyesidir" kaydı ve devamla; "Lezzetli bir nimeti insan yese, eğer şükretse, o yediği nimet, o şükür vasıtasıyla bir nur olur, uhrevî bir meyve-i Cennet olur."12 İfadeleri bu hadîs-i şerifi îzah ve tefsîr eder mâhiyettedir. Cennet nuru baki olduğundan; dünyada yerle gök arasını dolduracak ve mahşerde mizan terazisini sâlih ameller lehinde ağırlaştıracak kabiliyette oluşu yadırganmamalıdır.

Evet, şükre ve hamde doyum olmadığı gibi; şükrün ve hamdin sonsuz mükâfatına da doyum olmaz. Hazret-i Âişe (ra) anlatıyor ki: "Resul-i Ekrem Efendimiz (sav) geceleri mübârek ayakları şişesiye kadar ibâdet için ayakta kalırdı. Ben kendisine:

"Yâ Resûlallah! Sizin geçmiş ve gelecek günahlarınız bağışlandığı halde niçin böyle yapıyorsunuz?" dediğimde, Allah Resûlü (sav):

"Çok şükreden bir kul olmayayım mı?" buyurdu.13

Cenab-ı Allah cümlemizi katında çok şükreden kullarından yazsın. Âmin.

Dipnotlar :

1. Yâsîn Sûresi, 36/33-35
2. Âl-i İmrân Sûresi, 3/145
3. İbrâhîm Sûresi, 14/7
4. Zümer Sûresi, 39/66
5. Zilzal Sûresi, 99/7
6. Lem'alar, S. 100
7. Tîn Sûresi, 95/4
8. Lem'alar, S. 104
9. İşârât'ül-İ'câz, S. 23
10. Mektûbât, S. 348,349,350
11. R. Sâlihîn, 25
12. Mektûbât, S. 350
13. R. Sâlihîn, 1107